בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין ע.

שהכל מצויין אצלה בעבירה אלא גזירת הכתוב היא [1]בן ולא בת: **מתני'** מאימתי חייב [2]משיאכל [3]תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האיטלקי ר' יוסי אומר מנה בשר ולוג יין [4]אכל בחבורת מצוה אכל בעיבור החדש [5]אכל מעשר שני בירושלים אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים [6](אכל טבל ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפדו) אכל דבר שהוא מצוה ודבר שהוא עבירה [7]אכל כל מאכל ולא אכל בשר שתה כל משקה ולא שתה יין אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיאכל בשר וישתה יין שנאמר [8]זולל וסובא ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר [9]אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו: **גמ'** אמר רבי זירא תרטימר זה איני יודע מהו אלא מתוך שכפל ר' יוסי ביין נמצא כופל אף בבשר ונמצא תרטימר [10]חצי מנה [11]אמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא [12]אינו חייב עד שיקח בשר בזול ויאכל יין בזול וישתה דכתיב [2]זולל וסובא ואמר רב חנן בר מולדה אמר רב הונא אינו חייב עד שיאכל בשר חי וישתה יין חי איני והא רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו [13]אכל בשר חי ושתה יין חי אינו נעשה בן סורר ומורה אמר רבינא [14]יין חי מזיג ולא מזיג בשר חי בשיל ולא בשיל כבשר כיבא דאכלי גנבי רבה ורב יוסף דאמרי תרווייהו [15]אכל בשר מליח ושתה יין מגיתו אין נעשה בן סורר ומורה [16]תנן התם ערב תשעה באב [17]לא יאכל אדם שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא ישתה יין ותנא [18]אבל אוכל הוא בשר מליח ושותה יין מגתו בשר מליח עד כמה אמר רבי חנינא בר כהנא [19]כל זמן שהוא בשלמים ויין מגיתו עד כמה [20]כל זמן שהוא תוסס [21]והתניא [22]יין תוסס אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו [23]שלשה ימים הכא מאי התם משום שמחה הוא כל זמן שהוא בשלמים נמי אית ביה שמחה הכא משום אימשוכי הוא ובכל שהוא לא מימשיך ויין עד מ' יום [24]א"ר חנן לא נברא יין בעולם אלא לנחם אבלים ולשלם שכר לרשעים שנא' [4]תנו שכר לאובד ויין למרי נפש א"ר יצחק מאי דכתיב [5]אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שמאדים פניהם של רשעים בעוה"ז ומלבין פניהם לעוה"ב רבא אמר אל תרא יין כי יתאדם אל תרא יין שאחריתו דם [6]רב כהנא רמי כתיב [7]תירש וקרינן תירוש זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש רבא רמי כתיב [8]ישמח וקרינן ישמח זכה משמחו לא זכה משממהו והיינו [9]דאמר רבא חמרא וריחני פקחין אמר רב עמרם בריה דר"ש בר אבא אמר ר' חנינא מאי דכתיב [10]למי אוי למי אבוי למי מדנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלילות עינים (וגו') למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא האי קרא מאן דדריש ליה [11]מרישיה לסיפיה מדריש ומסיפיה לרישיה מדריש דריש עובר גלילאה י"ג ווי"ן א] נאמרו ביין [12]ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלו וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחורנית וערות אביהם לא ראו: ויקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן:

בראשית ט כ-כד

10. וירא אתה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אתה וישכב אתה ויענהו: בראשית לד ב

חי מזיג ולא מזיג. כענין זה מפר"ת (ברכות ד' נא.) י' דברים נאמרו בכוס של ברכה ואחד מיניהו חי ומקשינן האמרינן [13]הכל מודים בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים ומפר"ת דחי הוא מזיג ולא מזיג:

י"ג ווי"ן. לא קא חשיב ויפת לפי שהוא סס: **קיללו** ברביע. מה שלא קלל חם עצמו משום דאמר נב"ל ר"י אומר לפי שכתב ויברך אלהים את נח ואת בניו ואין קללה במקום ברכה לפיכך ויאמר ארור כנען: כה

עין משפט נר מצוה

מ א ב מיי' פ"ז מהלכות ממרים הלכה כ סמג לאוין רכ:
י ג מיי' שם הלכה ג:
יא ד ה מיי' שם הל' כ:
יב ו מיי' שם הלכה ב:
יג ז מיי' שם הלכה ב:
יד ח מיי' שם הל' ד:
מו ט מיי' פ"ה מהלכות תעניות הל' ז סמג עשין מד"ס ג טוש"ע א"ח סי' תקנב סעיף א:
מז י כ ל מיי' שם טוש"ע שם סעיף כ:
יז מ נ מיי' פ"א מ הל' רוצח הלכה ח סמג עשין עט טור"ל סי' קטז:

תורה אור השלם

1. כי יהיה לאיש בן סורר ומורה איננו שמע בקול אביו ובקול אמו ויסרו אתו ולא ישמע אליהם: דברים כא יח
2. ואמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומורה איננו שמע בקולנו זולל וסבא: דברים כא כ
3. אל תהי בסבאי יין בזוללי בשר למו:
משלי כג כ
4. תנו שכר לאובד ויין למרי נפש: משלי לא ו
5. אל תרא יין כי יתאדם כי יתן בכוס עינו יתהלך במישרים: משלי כג לא
6. ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירש:
בראשית כז כח
7. ויין ישמח לבב אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב אנוש יסעד:
תהלים קד טו
8. למי אוי למי אבוי למי מדנים למי שיח למי פצעים חנם למי חכלולת עינים: למאחרים על היין לבאים לחקר ממסך:
משלי כג לט-ל
9. ויחל נח איש האדמה ויטע כרם: וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה: וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ: ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו: ויקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן:
בראשית ט כ-כד
10. וירא אתה שכם בן חמור החוי נשיא הארץ ויקח אתה וישכב אתה ויענהו:
בראשית לד ב

מסורת הש"ס

(1) (כמרבן לאיתא בתרטימר), (2) [עי' פירש"י עמוד ב ד"ה אכל מ"ש וכו'], (3) [עי' תי"ט שמתא דבבא זו אכל טבל וכו' עד שלא נפדו לא גרסי' לה וכן הרמב"ם לא השמיטו ע"ש ודע דגם בקבר המשנה שבירושלמי ליתא], (4) [לקמן עא. ע"ש], (5) תענית מ:, (6) [תענית ל.], (7) ל"ל ותנית. רש"ש, (8) [שם. ע"ז ל.] [תוספ' תרומות פ"ז], (9) פירוכין סה., (10) יומא עו:, (11) ב"ז שם הוריות יג:, (12) [ברכות סג.], (13) ברכות מ. ע"ש, (14) בפ"ח: ירקע, (15) [ב"ב דף נ:].

הגהות מהר"ב רגשבורג

א) נמרא דרים עוכר גלילאה ר"ג ווי"ן. ר"ב ר"ל שהם פעולות ווי"ל [מגומיה] לאחריהם וכמ"ש רש"י לשון יי וכמ"ש מהרש"א בח"ח יעי"ש ומתילא ר"ו דופיהם וגר' איה מן המנין כמו שנם ר"ו דוחים לוגה מן המנין וכמ"ש תוס': ב) שם מ"ש רביעי גלגייה בהגיח. ל"ל לגייה ותיכם בהגיח מוחק מהרש"א ומיין תוס' ודו"ק:

מוסף רש"י

אכל מעשר שני. נגב ממעות מע"ש וקנה בסר ויין ואכל, לפי נגב בסר ויין עצמו אפילו דמולין נמי לא, כדאמר עד שיקח בסר בזול ויאכל ויין בזול ושתה (לקמן ב). עד שיקח בשר בזול. אבל אם נגב בסר ויין עצמן לא (לקמן עא.). שני תבשילין. בסר ודגים או בסר ובילים שעליו אי דג ובילה שעליו בדאמר בפרק ערבי פסחים (קיד: תענית כו:). יין מגתו. הדש ומתוק ולאיש עוב כיין יפן ומשלבל ומתיק (שם ל.), עד כמה. הוי בסר גמור ולא הוי בסר מלים, כל זמן שהוא בשלמים. שלא סהה בסלמי אלא שני ימים ולילה אחד, מומן אמילת שלמים, ולהכי נקט שלמים דמשמע אמילת שלמים אשכחן לאקרי בסר דכתיב (עי' ויקרא ז) והעומר מבשר זבח השלמים ובו', עמי לא אשכחן דמקרי בסר, שהעשם נפסל אחרי כי' וג' ימים (תענית ל.). תרסס. רוחה (שם). אין בו משום גלרי. שאין נתם שותהו כי יגרע מרמיתתו (שם וכעי"ז ע"ז ל.). ולשלם שכר לרשעים. שעותין ומתמין ומקבלין עולמן נמיהם (ערובין נסה.). לאובד. רשע (שם). זבה. לשתות לפי מדה, נעשה ראש. שמפקח לבו בחכמה (יומא עו:). כתיב ישמח. בשי"ן לשון שמחה, וקרינן ישמח. לשון שמחה (שם). פקחין. פקחוני, עשאוני פקח (שם). מרישיה לסיפיה מדריש כו'. אם נאח לדרשו לאקרא אח, יש לך לדרשו יפה כין בתחילתו כין בסיפיו (ברכות סג.).

שהכל מצויין אצלה בעבירה. וכשהיא זוללה וסובאה בקטנותה קופה כשלא תמלא למודה עומדת בפרשת דרכים ומרגלת הבריות לעבירה בשביל אמנן: **מתני' תרטימר.** בגמרא מפרש לה: יין האיטלקי. טוב ומעולה הוא וממשיך בתריה אכל בחבורת אינו חייב בחלי לוג: **בחבורת מצוה.** בסעודת מצוה אכל לתרטימר זה אפילו בגנבו משל אביו וכן אם אכלו בחנם שהיו נקבלין לעבר החדש גם שם היו עושים סעודות: **אכל מעשר שני.** וכן כולם אע"פ שגנבו משל אביו פטור וטעמא מפרש בגמרא [ע"כ]: **ואע"פ שאין ראיה לדבר.** דלילמא ממאכל אחרינא נמי קרא ליה זולל ומיהו אלמה אהא אחרי' דממשיך טפי: **זכר לדבר.** דבשבר מקרי זוללן וכיון מקרי סובאה: **גמ' מאוך שכפל רבי יוסי ביין.** דקאמר מנה קמא חצי לוג והוא אמר לוג: **כפל נמי בבשר.** והוי מנה דקאמר שני תרטימר': **יין בזול.** אבל ביוקר לא שכיחי ליה מעות לגנוב כולי האי ולא ממשיך: **זוללן.** לשון זול ואסמכתא למילתיה הוא: **מולדה.** שם אביו: **יין חי.** ממשיך מפני שמשובח הוא ולקמיה מוקי לה במזיג ולא מזיג אבל בחר יין מזיג לא ממשיך: **בשר חי.** כדמפרש לקמן בשיל ולא בשיל דזו היא מדת גנב למהר אבל בשיל שפיר לא ממשיך למעבד כי האי גוונא לפי שמתון שהוא גנב ועושה בסתר אין לו שהות: **אמר רבינא יין חי.** דקאמר רב הונא מזיג ולא מזיג לאפוקי היכא דנתן בו מים הרבה ואע"פ שריב בני אדם שותין כן: **בשר כיבא דאכלי גנבי.** כוויה בגחלים ולכותה בעירובין (דף סט:) וביכנייה ומיכול וכזכמים (דף מו:) לאפוקי בכבא דלא: **בשר מליח ויין מגתו.** לא חשיבי ולא ממשיך: **כל זמן שהוא בשלמים.** שלא עבר עליו זמן אכילת שלמים שני ימים ולילה אחד עדיין בלחלחותו הוא ולא אקרי מליח ומשמח את הלב דכתיב (דברים כז) וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת אלמא בר שמחה הוא אבל אחר כתר הכי הוי מליח ומחלף טעמו כמלחו: **כל זמן שהוא חוסס.** שהוא נושך בגרון ממחת שהוא מחמיץ: **הכא.** בבן סורר ומורה: **מאי.** עד כמה לא קרינן מליח למיפטר בן סורר ומורה: **וכלל שהוא לא ממשיך.** משעבר לילה אחת מפיג טעמו ולא חשוב: **לשלם שכר לרשעים.** שמתעדנין בו בעולם הזה ומקבלין בו שכר מצוה שעושין בעולם הזה: **לאובד.** היינו רשע שנטרד והולך לו: **למרי נפש.** לאבלים לבכותי בעבייהו: **אל תרא יין.** כלומר אל תתן עינך למשך אחריו: **שאחריתו דם.** קופו יהרג עליו: **כתיב יין ישמח לבב אנוש.** בש"ן דמשמע לשון שומח שמשמחו וטוטל חכמת לבו: **וקרינן ישמח.** לשון שמחה: **זכה.** כלומר אם זכה ידע להזהר בעצמו מלשתות יותר מדאי משממו שמפקח את הלב: **פקחין.** עשאוני פקח: **אמר.** לשון בעקה בלשון ארמי כמו בייא בייא (לעיל דף מד.): **שיחי.** בערי כמו אריך בשיחי (תהלים נה): **למי כל אלה.** למאחרים על היין: **מרישיה לסיפיה.** מאן דדרים ליה מרישיה לסיפיה: **מדריש.** נדרש משמעותיה יפה והכי קאמר למי כל אלה למאחרים על היין לבאים לחקור ממסך שחוקרין להיכן היין הטוב הממוסך בבשמים כמו מסכה יינה (משלי ט): **ומאן דדרים ליה מסיפיה לרישיה מדרש.** נדרש משמעותו יפה והכי קאמר למי שם לו אוי ואבוי ושיח דהיינו אבלים ולמי שם לו מדנים ופצעים חנם דהיינו רשע הנלחם עם הבריות ולמי שם לו חכלולות עינים מרוב שומנו ושקיטתו להם רואי להיות מאחרים על היין: **י"ג ווי"ן.** לשון יו יו. ויאמר ארור כנען [בראשית ט] לא חשיב אלא עד דידע דנגמר לו ענשו של יין: **מאוך שקלקלו ברביעי.** שמנעו מלהוליד בן רביעי שלו כוס ומצרים ופוט וכנען [שם י]: **אים האדמה.** אמאי קרי ליה אים האדמה על ידי שהוכיחו הקב"ה היה לו ללמוד מאים האדמה דהיינו אדם הראשון שהיין קנס עליו מיתה: שאין

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com